Szerkesztőség és kiadóhivatal

Széchényi-utcza SIMON-ház Kunz József ur kereskedésével szemben.

HIRDETMÉNYEK,

előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok valamint a lap szellemi részét illető minden közlemények ide intézendők.

Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI LAP.

A SZABADELVŰ PART KÖZLÖNYE

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve

Egész évre	10 frt — kr.
Félévre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Ot-hasábospetitsor egyszeri beigtatásáért 5k. Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr Nyilttér 4 hasábos petitsorért 20 kr.

Hirdetést vagy reclamot magában foglalt ujdonság sora 50 krajczár.

XV. évfolyam 1888. Debreczen. Szombat November 10. 221. szám.

M. K. ORSZ. KÖNYV-TÁRA

A Fabinyi javaslata.

(T.) Senkinek mint Fabinyinek, nem állt jobban módjában megismerni a bíróságokat s megszerezni magának a meggyőződést, hogy a mig a világon ember lesz, az bizony tökéletes nem lesz, ha mindjárt birává nevezi is ki a miniszter, a ki szintén ember. Mert mi tűrés tagadás benne, többé kevésbbé mindnyájan gyarlók vagyunk, még az ujságirók is, na már pedig ez a branche még a bíróságok felett is itéletet hoz. Hát most már a ki történetesen gyarló, és birává neveztetik ki, mily itéleteket hozhat az ugy melegében, ha nincs ellenőrizve senki által és semmi által?

Hozott is! Olyan itéleteket olvastunk, hogy botrány volt. Fabinyi Theofil a megmondhatója, hogy mily itéleteket látott ő kuriai elnök korában. Képzelem is, hogy még akkor elgondolta „Hejh! ha miniszter lennék, hogy segitnék én ezen az ellenzék csinálta nagy függetlenségen.“ Mert, hogy az ellenzék csinálta, (amely ellenzék az egész emberiséget függetlenné akarná tenni a kormány diszcziplinájától, de nem ám az ellenzéki párt diszcziplinájától, de nem ám az ellenzéki párti diszcziplinától) annyi szent és való. —

Valóban bátorság kellett hozzá, hogy a miniszter ezekhez az ellenzéki arkangyalság által őrzött tövisekhez hozzá merjen nyulni s letördeléseiket a lehetőségig megkisérje. Nagy bátorság kellett hozzá és nagy tapasztalás, mely e bátorságot kölcsönözte.

Ti pedig becsületes jó birák, kik hivatástoknak amely valóban szent, mert, az igazság istenasszonyának képviseletével van felruházva, — hűen megfeleltetek, s tiszta lelkiismerettel álltok az Isten és közvélemény itélőszéke előtt, kik undorral türtétek a visszaéléseket, melyek mások által, a ti tiszta lelketek és nevetek rovására is történt, ti valóban áldhatjátok a minisztert, ki védszárnyai alá fogott benneteket. Mert senkit nem bánthatott ugy ez a korlátlan állapot, mint azokat a derék, minden kisérletnek ellenállni tudó embereket, kik a birói széket hivatásszerüen töltötték be, s magukat, hozzájok nem méltó kollégák által látták körülvéve.

Hejh! Sok ilyen kollegának nyakát fogja szegni ez a törvény! És sok becsületes birónak szolgáltat elégtételt. Becsületes birónak, ki, mert a törvények és lelkiismerete szerint meggondolva müködött, hogy több restanciába ne maradjon, két anynyi ideig dolgozott mint ki dolgát jól roszul összehányta, s féltizenkettőre már a vendéglőben sörözött.

Persze, hogy az elsőbiróságokról szólunk és pedig kisebb vidéki helyeken, a hol nincs macska és tánczolnak az egerek. Ahol az albirák és jegyzők nem azt nézik van-e dolog, hanem hogy benn van-e már, vagy benn van-e még a járásbiró ajtajában a kulcs, mely ha eltünt, apostolok oszlása következik. Sok vidéki járásbiróság van, akol féltizenkettőkor már nincs, és fél négykor még nincs ember.

Nos hát ez a törvényjavaslat mely specziálisan a Fabinyi javaslata, ha szigoruan kezeltetik, csinálni fog majd rendet és tekintélyt, s nagy ideje volt hogy valami történjék, minek teljes szivünkből örvendünk.

A képviselőház csütörtöki ülésében Hegedüs Sándor, mint a pénzügyi bizottság előadója, bemutatta ezen bizottság jelentését a conversió javaslatra vonatkozólag. A jelentés a jövő hétfőn d. e. 10 órakor tartandó ülés napirendjére tüzetett ki.

A müncheni, stuttgarti és drezdai osztrák-magyar követek kinevezése A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a király,, herczeg Wrede Miklós rendkivüli követet és meghatalmazott minisztert, Münchenbe rendkivüli követté és meghatalmazott miniszterré, — báró Herbert Rathkeal Gábor és gróf Chotek Boleszláv rendkivüli követeket és meghatalmazott minisztereket pedig, hasonló minőségben Stuttgartba, illetőleg Drezdába nevezte ki.

A regale és a városok. A szab. kir. és rend. tan. várok képviselői csütörtökön délelőtt 11 órakor a megyeháznál tartották folytatólagos és utolsó értekezletüket. Csomor Kálmán Gyöngyös város polgármestere olvasta fel az általa szövegezett s a képviselőházhoz benyujtandó felterjesztést, melyet változatlanul elfogadtak és Csomor Kálmánnak köszönetet szavaztak. A törvény ki fog nyomatni és az elnök a jegyzők által aláiratva, tekintettel arra, hogy az értekezlet Zala Egerszeg polgármestere hivata egybe, a zalaegerszegi országgyülési képviselő, Radocza János fog felkéretni, hogy a kérvényt ellenjegyezze s a képviselőházhoz benyujtsa. Felolvastatta azután elnök, dr. Schwicker Ján. Henrik országgyülési képviselőnek, mint Segesvár város kiküldöttjének következő irásban benyujtott inditványát: „A rendezett tanácsu városok értekezlete mondja ki határozatilag, hogy a városok közös ügyei és érdekei kölcsönös megbeszélése és szakszerü tárgyalása végett minden harmadik évben hazánk más más városában képviselők által nyilvános gyüléseket tartani szándékozok. A legközelebbi gyülés előkészitésére már most megválasztatik az állandó rendező bizottság.“ Az inditványt az értekezlett elvileg elfogadta, de a bizottság megalakitását nem foganatositotta.

Város és regálék.

Budapest, 1888. November 7.

Midőn ismeretessé lett a kormány azon szándéka, hogy a regálékat megváltja s ezzel a modern Magyarországon megszünteti a középkori intézmények utolsó maradékát, az egész ország tetszésnyilatkozatoktól visszhangzott s még ellenzéki néprétegek sem nevezhették Tisza ebbeli kezdeményezését másnak, mint igen dicséretesnek.

A ki csak valahogy is számolni tudott, büszkeségét lelte benne, ha kiszámitotta, hogy minő összegek fognak, melyek eddig lekötve voltak, a nagy müvelet által felszabadittatni s folyóvá tétetni, azok segélyével mi nagy és hasznos fog teremtetni s előmozdittatni a talajjavitás, az intenziv gazdálkodás és az ipar terén.

Csak a regálébérlők panaszkodnak, a kik a megváltás folytán egy igen jelentékeny jövedelmi forrást, részben egyetlen foglalkozást veszitenek, de rideg önzésük, hazafias önmegadásban való fogyatkozásuk miatt mindenünnen durván lepirongattatnak s nyugalomra utasittatnak.

Midőn a megváltási terv szilárdabb formákat kezdett ölteni és — a mint máskép nem is lehetett, — kitünt, hogy a megváltandó értékeknek a bevallott adó utáni igazrágos kiszámitásánál mindazoknak óriási tőkét kell veszitenök, a kik regálejuk után következetesen kisebb jövedelmet vallottak be a valónál, hogy az állammal szemben tanusitott szükkeblüség, hogy ne mondjuk csalárdság, most az illetők zsebjén bosszulja meg magát: ekkor már nagyobb volt a lárma és különösen Erdélyben csaknem fülsiketitő,

Azóta megvilágitották ama hazafiaknak az álláspontját s oly tükröt tartottak eléjük, melyben viselkedésüknek egész siralmas voltát megláthassák, ezenfelül a képviselőház regálebizottsága, a kormány kifejezett beleegyézésével, részben kezdeményezés folytán a saját „pontantlanságuk“ következtében oly keményen sujtottaknak baját lehetőleg enyhitesse, mi által a megváltási kölcsön, melyet az államnak fog kelleni törleszteni minden esetrre közel 30 millióval nagyobb lesz. Végre is az erdélyi földbirtokosnak nagy politikai, nemzeti és kulturális missiója van, melynek századok óta nagy áldozatokkal megfelelt s melynek a jövőben leendő teljesitéséhez, erősitésre tényleg szüksége van.

De jönnek a városok s kézzel-lábbal protestálnak a megváltás elengedhetlen gyakorlati következményei s az abból logice folyó italmérési adó ellen. A városok képviselői értekezletet tartottak a fővárosban és nyilvános tárgyalásokat, melyek a hang nem erőteljességét illetőleg a horvát, vagy akár a lengyel tartománygyülésre emlékeztettek; végül azonban azon követelésre lukadtak ki, hogy a törvény minden rendezett tanácsu városnak ugyanoly jogokat s engedményeket adjon, minőket a törvényhatósági joggal biró városoknak kilátásba helyezett.

A „Pester Corespondenz“, midőn azon körülményre utal, hogy nálunk a városok missziójuk legfőbbikét, egy inte igens középosztálynak, a polgári müveltség ezen biztos

---

A „Debreczeni Ellenőr‘ tárczája.

BOLDOGAN.

Ön kivánja asszonyom, hogy beszéljek azon esetről, azon majdnem képtelenségről, melyet ön is asszonyom oly jól ösmer: Zelemér házasságáról. Kegyed a pikáns szellemesség egy remek szinezésével azt mondá, hogy sohasem hitte volna, hogy az a roué, az életunt blazirt Zelemér elvegye Miranda grófnőt, e bájos s minden tekintetben szeretetre méltó özvegyet, kinek szive elcsukva, de azért salonja eléggé nyitva áll az arany ifjuság azon részének, kik az ifjuságot emlékeikhez csatolhatták — az aranyat pedig parfümirozott és kivasalt papir forintok alakjában hordják maguknál. Lássa asszonyom ezek közé tartozott Zelemér is. Egyike azon embereknek, a kik akkor kelnek fel, mikor mások ebédelnek, a vacsorát ebédnek nevezik s nem tekintik magokat felöltözötteknek, ha a frakk-saceo gomblyukában nem tündököl az ellenállhatatlan piros szegfü. S hogy ha igy kiállitva reggel (közönséges időszámitás szerint délután 3 órakor) a turfon, a lawn tennis helyen, vagy a jég pályán megjelen mint dandy mirtliflor, magáénak hiszi az egész világot, a délután azaz a reggel igy elmulva, este a szinház és ezután asszonyom jövök azon ponthoz, hol kezdenem kellett volna: Miranda grófnő salonjánál.

Miranda grófnő két év óta özvegy 's mint aszonyom is jól tudja, más fél év óta nyilt salont tart, azaz szinház után a mint ő azt bájos kedvességgel mondja „szivesen látja“ magánál azt a bizonyos arany fiatalságot. — Ennek a salonnak másfél év óta rendes látogatója Zelemér. Megjön . . . . . ellenálhatatlan bájjal kezet csókol a szép urnőnek, leül a legjobb és legruganyosabb karszékbe, érzéssel szürcsölgeti a finom teát, beszél irodalomról, müvészetről, lovairól, szeretőiről, hóditásairól, balletről és a drámai szendéről, megemliti s pikáns adatokkal látja el Marcsa bárónő fürdői séjourját, egy szóval beszél mindenről, csak arról nem, a mit aszonyom leghamarább hinne: szerelemről, házasságról. Egy szép estén oly bájos volt Miranda grófnő, oly kedves, hogy Zelemér egy fél órával tovább maradt ott és képzelje mi történik . . . . . nemde ön kiváncsi, lássa asszonyom csak egy egyszerü kis dolgot, majdnem lényegtelent beszélt el Miranda grófnő Zelemérnek. Ugyanis tanácsot kért tőle és pedig arra nézve kért tanácsot, hogy férjhez menjen-e ahhoz a tábornokhoz, ki már egy év óta ostromolja kezével, szivével és olvashatatlan leveleivel Mirandát. Zelemért nyugtalanság, izgatottság veszi körül s remegő hangon mondja.

— Grófnő, reménylem vissza utasitja?

— Es ha nem? szólt erre kaczérul Miranda grófnő.

— Az lehetetlen Miranda, én nem tudom, de ezt nem tudnám tul élni, Miranda én rég szeretem önt, én nem tudnám önt más karjaiba látni, nem tudnám soha e'nézni azt, hogy ön mellett egy férfi legyen, ki önnek szüntelen alkalmatlankodjék s e férfi ne én legyek, Miranda kérem mondjon nemet a tábornoknak.

— De kedves Zelemér.

— Nem grófnő inkább lemondok garszon éltem összes emlékeiről, le mondok mindenről, csak Miranda ne tegye ezt a lépést.

— Es most asszonyom befejezem azt a historiát, melynek elbeszélésére felkért. Engedje meg, hogy még hozzá tegyem, hogy tegnap reggel hivatott engem Zelemér s azt mondá „látod barátom, itt hagyom ezt a szép garcon életet; e garcon élet nem ér semmit Miranda nélkül, feleségül veszem Mirandát, nem tudnék a nélkül élni, ha nem ott teáznék minden este s én ne lennék az utolsó, ki minden este megcsókolva kezeit mondanám „jó éjt legszebb grófnő“.

— Es te képes vo'nál itt hagyni a garcon életet?

— Igen barátom meg szokásból Miranddához“.

— Vannak kifürkészhetetlen rejtélyek. Megszokod mint garcon Miranda grófnőt, s hogy a szokásodról le ne mondj, inkább feleségül veszed.“ Ezután Zelemér emlékeinek (legalább kézzel fogható emlékeinek) megsemmisitéséhez fogtunk. És mi minden került ott nap világra: egy szekrény tele lim-lommal semmivel és még is emlékekkel. Például: tizenkét különböző hajfürt. Egyikre azt mondá Zelemér, hogy egy hölgy sajátja helyett ölebe fürtjét adá. Három tuczat zsebkendő. mind női. Voltak köztök monogramossak 9 7 és 5 pontos koronával, végre olyanok melyeken csak ki volt himezve „Juliska“, „Aranka“, „Ilka“, „Hermina“ stb. egy köteg arcz kép, mind női, a hátrészen következő megjegyzések: „Emlékül“, „örökké a tiéd“, „a te hamisod“, „forrón szeretőd“, „csak én egyedül“ stb. megint egy köteg: szerelmes levél, a legiszonyatosabb orto és caligrafiától kezdve egész a szép irászat remekéig, zsiros papirostól rózsa szinü héliotrop pelemé leig, ujra egy köteg: vizitkátya, meghivások rendezvous-kra, Zozo, Fifine, Ilona, Palmyra és egy egész sereg virágnév; eljövetelek vacsorára és reggelire szinte egy csomó virágnév aláirva. Végre jönnek a tarlatánok, pezsgő dugók, tánczrendek, haj, virágok, csokor maradványok, keztyük sőt egy félig meghorgolt harisnya, számlák: virág árusné, masamód, — pipere czikkek stb. végre végre a láda legalján egy örök zöld levél hátára irva „gondolj rám“ Ez szerette Zelemért legjobban. Kis virág árus lány volt . . . szeretett és meghalt a közkórházban elfeledve. Egy sóhaj s mind ez emlékek a kandalló vidám tüzében átadattak az enyészetnek

* * *

Higyje el aszonyom, bár menyire emlékteljes, szép a garszon élet, bármenyire költészeties, ábrándos, annak összes élveit gyönyöreit magasztosságát elhomályositják, e mindent kifejező szavak: az én feleségem.

Gróf Csáky Adorján.

Pro domo.

-- Levelek a szinházból. —

IV.

A mult alkalommal mellesleg érintettük az — operettet. Beszéljünk most erről bővebben. Az operette létjogáról nem szándékozom értekezést tartani, ez csak az operettek iróinak és szinészeinek lehet feladata. Ha ezek az operettet a szinmü és a zene irodalmába mint müfajt be tudják illeszteni, — ám tegyék. A mai közizlés bizonyára pártjukra kel, az, mely a classicus muzsát mumiának nézi, a romanticismusban csupán naivságot lát és a mely a modern drámában is csak a külső effectusok hajhászását feltételezi. Igen, a mai közizlés, mely elfogadta azt az önzésének hizelgő alapelvet, hogy az egyetemes irodalomban minden genre jogosult, kivévén az — unalmasat.

Nos, meri-e valaki azt mondani, hogy az operette unalmas? Persze hogy nem unalmas, sőt a legteljesebb mértékben mulatságos, hiszen merő érzéki hatást attribuál, mely a tömeg mulató kedvének egyetlen rugója. És a szinpad (nem az ideális szinpad, hanem az a deszka alkotvány) nem e a közönség mulattatására van felépitve és átadva egy-egy vállalkozó ember üzleti calculusainak? Bizony, bizony nem lehet oltár mai napság a szinpad. hová csak lelki üdülést, szellemi élveket szerezni jár a közönség.

És legkivált a vidéken, hol egy egy szinházi directortól épenséggel nem lehet kivánni, hogy anyagi existentiájának koczáztatásával fenköltlelkü missionarius legyen, a

támaszának képzését, a kereskedelem és ipar ápolását s fejlesztését, még koránsem teljesitették oly mérvben, mint Angliában, Franczia-, Olasz- s Németországban, vagy akár Ausztriában, hogy ennélfogva annál inkább kell őket erőben tartani s a teljesitésre képessé tenni, hogy főmiszsziójukat a jövőben teljesithessék: határozottan a mellett szól, hogy kormány és országgyülés a városok iránt, az uj törvény folytán reájuk háramló anyagi károsodás enyhitésére vonatkozólag, a lehetőség legszélső határáig előzékenyek legyenek. És pedig minden város iránt; mert a megkülönböztetés, mely nálunk törvényhatósági joggal biró város, szabadváros és rendezettanácsu város közt tétetik, szintén középkori maradvány.

Külföld.

A porosz képviselőválasztások eredményét élénken kommentálják a berlini lapok, A hivatalosan megállapitott végeredmény következő: Megválasztatott konzervativ 131 (eddig 138), szabad konzervativ 67 (eddig 64), nemzeti szabadelvü 87 (eddig 72), czentrumpárt 99 (eddig 98), német szabadelvü 29 (eddig 40), lengyel 15 (eddig 15), dán 2 (eddig 2), pártonkivüli szabadelvü 3 (eddig 4) Veresége tehát az összes töredékek közül csak a német szabadelvüek. a haladó pártiak szenvedtek, mert csupán ők vesztettek nagyobb számu mandátumot.

Az amerikai elnökválasztás első stádiuma, vagyis az elektorok választása a republikánusok jelöltjének, Harrisonnak kedvezett a mostani demokrata párti Cleveland elnök ellen.

New-yorki távirati jelentések szerint Washingtonban eldöntöttnek tekintik az elnökválasztás kérdését, miután konstatálva lőn, hogy a kezdetben bizonytalan szavazatu Indiana és Kalifornia is Harrison tábornok, a republicánusok jelöltje mellett szavaztak. A korteskedés idején kétes volt a választási eredmény négy államban: New-Yerseyben, New Yorkban, Connecticutban és Indianában; a többi államok szavazata iránt kezdettől fogva tisztában voltak az egyes pártok. New-York, annak ellenére, hogy Cleveland odavaló és ezért 1884 ben mellette is szavazott, most ellene foglalt állást; Indianát a republicánusok megfogták azzal, hogy Harrison elnökjelölt odavaló s ez az állam meg is felelt a republicánusok várakozásának, mert tényleg Harrisonra szavazott; Conecticut és New-Yersey, a New Yorkból közölt kimutatás szerint Cleveland mellett szavazott, pedig a republicánusok erősen számitottak ezekre az államokra, miután azok mint a védvámos irányzat főfészkei ismeretesek. A republicánus pártnak azonban nincsen oka nagyon szomorkodni Connecticutert és New-Yerseyért, mert nélkülök is 223 szavazatuk van, mig a demokraták összesen csak 168 szavazatot tudtak összeszedni, tehát a republicánusok 65 szónyi többségre számithatnak a decz. 4-ki elnökválasztásnál.

Cleveland bukásában, mint amerikai tudósitások mondják, jelentékeny része van annak is, hogy a republikánusok roppant vehementiával kizsákmányolták a Sackville-esetet, de kétségtelenül nagyban hozzájárult a szavazatoknak ilyetén alakulásához a védvámosok hadjárata is Cleveland ellen, akik kenyérkérdés gyanánt állitották oda a tömeg elé azt, hogy Cleveland vagy Harrisson legyen e

Az Egyesült-Államok elnöke a következő négy esztendőre. És miután olyan élesen volt felállitva a kérdés: vajjon könyittessék-e a védvám rendszeren avagy megtartassék e az eddigi kiméletlen szigorunságában, minden valószinüség mellett bizonyit, hogy Harrison elnöksége alatt Amerika éppen ugy körül lesz zárva a vámsorompók chinai falával, mint volt eddig.

— Az Egyesült Államok uj elnökei. Harrison Benjamin, ki az Egyesült Államok megválasztott elnökének tekinthető, — 1833-ban Ohióban született. Nagyatyja Harrison Vilmos Henrik volt, a tippecanoei hős s az Egyesült-Államok kilenczedik elnöke. Ős nagyatyja, kinek nevét ő viseli, a haza atyái közé tartozik, illetőleg azon férfiakhoz, kiknek névaláirása a függetlenségi nyilatkozat eredetijét disziti. Ő egyetemi tanulmányokat végzett s Cincinnatiban kezdte meg ügyvédi pályáját. Korán nősült s midőn először gyakorolta szavazati jogát, már családapa volt. Kezdetben szerény viszonyok között élt, ház tartásának berendezéséhez atyjától csak 200 dollárt kapott, de csakhamar jelentékeny ügyvédi gyakorlatra tett szert. A polgárháboru alatt katona lett, gyorsan előlépett s alig 30 éves korában már tábornok lett. Éppen nem birt katonás külsővel, kissé comicus hatást tett, de katonái nagyon szerették. A háboru után ismét ügyvéd lett s mai nap is az. — Időközben kormányzó-jelölt volt, de megbukott; azután megválasztatott senatornak. — Az uj alelnök Lévi Parsons Morton 1824. május 16-án született Shorehamban, Vermont államban. Vegyeskereskedésbe lépett, ahol mint tanoncz kezdte pályáját, majd segéd s könyvivő lett. 1854 ben Newyorkba költözött ahol a Morton és Grinell czéget alapitotta. Majd 1863-ban bankházat nyitott Morton, Blisz és társa czég alatt Newyorkban és Morton Rose és társa czég alatt Londonban. A Morton czégek azon Syndicatushoz tartoznak, mely annak idején az államadósságokat átvette. 1872. szept. 15-én az Albama kérdésben a genfi választott biróság által megállapitott 15½ millió dollárnyi kártéritési összeget a londoni Morton ház fizette ki. — 1878-ban az Egyesült Allamok kormánya Mortont nevezte ki kormánybiztossá a párisi világkiállitásra. Ugyanez évben megválasztották a képviselőházba. 1888 ban egy párt felajánlotta neki az alelnöki tisztet, de nem fogadta el a jelöltséget. Ő volt a villamos kiállitáson, a kabel bizottságban, a Bartholdi szabadságszobor átadásánál az Egyesült Allamok képviselője. A jogtudori rangot 1881-ben kapta.

A Kék-kálló és a nyirvizek szabályozása.

Debreczen, 1888. nov. 10.

Hajdu, Szabolcs- és Biharmegyék összeszögellő részének, nagyterjedelmü vidéknek fontos közgazdasági érdeke tárgyaltatott ma azon az értekezleten, melyet gr. Szapáry Gyula hivott össze a Kékkálló és az abba folyó nyirvizek szabályozása ügyében. Az érdekelt vidék szélső határait nyugoton B. Ujfalu, Derecske, Sáránd, M.-Pércs, Debreczen, Sámson, északon Ny.-Adony és Ny.-Lugas. keleten N.-Fülöp puszta, Sz. Gy.-Abrány, Kis-Abrány, Bagamér, Almosd, Kokad, N.-Léta, Pocsaj, délen pedig a Berettyótól északra eső vizválasztó képezi. Az ármentesitendő terület 34059 1200 □ öles hold melyből Debreczen város a Pacz, Bánk, Fancsika, Haláp és N.-Csere erdőségeken 6551, Sámsonban 160, N. Guton 205, tehát összesen csaknem 7000 holddal van érdekelve. Ennyi földbirtok után kellene belépnie az uj társulatba, melynek czélja levezető csatornákat ásatni a vizjárta völgyeken és laposakon keresztül. Az értekezlet igen látogatott volt s annak lefolyásáról következő tudósitást adjuk:

A Kék Kálló felső vidékén a Közmunka és Közlekedésügyi Miniszterium évekkel az előtt az ugynevezett „nyiri folyásokat“ a Berettyó szabályozó társulat árterei érdekében kormánybiztosok utján elgátoltatta és az érdekelteket vizeik rendezése czéljából külön társulat alakitására hivta fel.

Ez irányban a Berettyó-társulat müszaki közegei többféle terveket és feltételeket dolgoztak ki, azonban azok jóváhagyva nem lettek. — Ekkor a tervek ujból átdolgozására és az árterek felvételére az érdekeltek egy értekezlete a kulturmérnöki intézmény segélyét határozta el igénybe venni. — Ennek alapján a VI-ik kerületi m. kir. kulturmérnöki hivatal részben uj felvételek alapján egészen uj tervet dolgozott ki, mely két részből áll: az egyik vonatkozik a Kék-Kálló alsó részének szabályozására Bakonyszegtől Konyárig, ennek végrehajtása alapszabályilag a Berettyó szabályozó társulat terhére esnék, mit is a Közmunka és közlekedésügyi miniszter folyó évi október hó 13-án 38391 sz. a. intézkedésével elrendelte.

A másik rész a különböző „nyiri folyások“ rendezésére vonatkozik, mit maguknak az érdekelteknek kellene végezniök. A IV-ik kerületi m. kir. kulturmérnöki hivatal a terveket ez irányban el is készitette.

Ezen fontos ügyben tartatott ma igen népes értekezlet a városházánál, gr. Szapáry Gyula összehivása folytán.

Az értekezletet gr. Szapáry Gyula a volt pénzügyminiszter nyitotta meg, ki mint szt.-györgy-ábrányi nagybirtokos 452 holddal van érdekelve, előterjesztvén az értekezlet összehivásának czélját, hogy t. i. az érdekeltek megismerkedjenek a kék Kálló alsó részének és a „különböző nyiri folyások“ rendezése tárgyában készitett legujabb tervezettel Az értekezlet — ugymond — véglegesen nem határozhat, hanem az itt tapasztalt hangulat lesz a további eljárásra nézve az irány adó; ez értekezlet van hivatva tanácskozni a tervek felett is, hogy a költségek minő arányban állanak a reményelhető haszonnal.

Tanácskozhatik a felett, hogy önálló társulattá kiván-é az érdekeltség alakulni, vagy pedig átengedi a munkálatokat, a Berettyó vizszabályozó társulatnak, hogy ez a maga kebelébe bevonja a felsőbb birtokosokat is? A jegyzőkönyv vezetésére fölkéri Balogh Mihály Debreczen sz. kir. város főmérnökét, a jelenlevők névsorának összeirására pedig Szanka Dezső kultur mérnököt.

Az ügyet Józsa László kultur főmérnök referálta; röviden jelezvén azon küzdelmeket, melyek a Berettyó szabályozó a társulat és a felső vidéki érdekeltek között a levezető csatornák betömése miatt kezdődtek, továbbá a Berettyó-társulatnak a vizek levezetése körüli törekvéseit; ezután átért a kulturmérnöki hivatalnak az értekezlet asztalán fekvő tervezetének ismertetésére.

A Kék Kállót levezető főcsatorna Darvassal szemben, Bakonszegtől délre, mintegy 10 km. nyire vezettetnék be a Berettyóba, ezzel párhuzamosan haladva. Derecske határán két ágra szakad, egyik Derecskének, a másik Konyárnak vezet. Ezen főcsatornát a Berettyó társulat tartozik kiépiteni s az érdekelteknek a költséghez hozzájárulása arányát a B. társulattal való egyezkedés lesz hivatva megállapitani. — A főcsatornából mellékcsatornák ágaznak ki, melyek a folyások és völgyek vizeit vezetik le. A főcsatorna fenék szélessége 2 méterre, — a mellékcsatornáké pedig egy fél, s egy egész méterre terveztetik; amannak költségei, a kormány által is helybe hagyva, mintegy 315000 frtra rugnának; a mellékcsatornáké pedig 134000 frt 50 krra. Ez utóbbi összeg 34059 hold s 559 □ öl között oszlanék meg s igy a felső-szabályozás holdanként 4 frt 39 krba kerülne. Ezen kivül lenne a Berettyó társulatnak a főcsatorna elkészitéséért az egyezkedés alapján fizetendő költség.

Bernáth István Derecske, Tépe, Konyár községek érdekében szólalt fel, mint a melyek már tagjai lévén a Berettyó társulatnak, az alakulandó uj társulat érdekeltségéhez nem tartozhatnak.

Józsa László megnyugtatólag válaszolja, hogy ha a főcsatornát a B. társulat készitteti el, az emlitett községek az uj társulat tervezetéből kiesnek

Vértessy István az iránt tesz nyilatkozatot, hogy Debreczen város képviselői ezen az értekezleten határozott álláspontot nem foglalhatnak el, miután az ármentesitendő területek közé felvett debreczeni kaszálók birtokviszonya még eldöntetlen, s elébb a kaszáló birtokosokat is meg kell kérdezni.

Kvassay Jenő min. osztálytanácsos a Sebes György által sürgetett szavazás előtt szükségesnek látja vitát provokálni a szabályozás czélszerüsége felett.

Az értekezlet előtt álló két alternativa közül az érdekeltekre uézve az autonom társulattá alakulást tartja előnyösebbnek, s igy eszközöltetni s a szabályozást; szemben azon másik alternativával, mely szerint a Berettyó társulat a kötelező miniszteri rendeletnél s nem sokára a képviselőház elé kerülendő uj vizszabályozási törvénynél fogva fogná a szabályozást végrehajtani s az érdekelteket a maga kebelébe bevonni. Első és főkérdés itt, melyet meg kell oldani, a főcsatorna elkészitése s a hozzájárulás arányának megállapitása; a mellék csatornák kiásatása nem oly sürgős, ezek iránt később is lehet határozni.

Ezután felolvastatik a közmunkaügyi miniszternek átirata földmivelésügyi miniszterhez, melyben az itt szóban levő tervezet ellen semmi ellenvetést nem tesz s a Berettyó társulatot kötelezi annak keresztülvitelére, egyszersmind Ujfalussy Sándort felmenti a Kékkállóba vezető magán árkolások betömetése végett a akitott miniszteri biztosi állásától.

Frater Imre ugy véli, hogy a fő és mellékcsatornák készitésének kérdését kétfelé választani nem lehet, mert azok szerves egybefüggésben vannak egymással. Szeretne felvilágositást nyerni a szabályozásból várható haszon felől. Mert ha az czélhoz vezet, nem hiszi, hogy az érdekeltség ellenkeznék azzal; ő maga részéről bele megy a munkálatokba. A mellék csatornák szélességét keveseli.

Józsa László a tervezett csatorna szélességeket elegendőknek tartja, miután a csatornák esése nagy, igy azok a rétes területekről mindenkor gyorsan levezetik a vizet.

Bay Ferencz. Az értekezlet előtt egyetlenegy fő és egyszerü kérdés áll: akarnak é társulattá tömörülni az érdekeltek? A többi kérdés fejtegetését időelőttinek tartja.

Dr. Babics József gr. Csekonics Endre képviselője Derecske, Konyár, Tépe kihagyásával elfogadja a társulattá alakulást.

Simonffy Imre Debreczen sz. kir. város képviselője kijelenti, hogy neki és képviselő társainak sem a tanácstól, sem a várostól nincsen felhatalmazásuk, hogy ezuttal végleges és határozott nyilatkozatot tegyenek. Ilyennel — azt hiszi — a községek küldöttei sem birnak. A maga részéről elfogadná a társulat alakulást. Mint egy erkölcsi testület képviselője azonban, annak megkérdezése előtt nyilatkozatot nem adhat. — Debreczenből igen sok kaszáló birtokos is van érdekelve. Előbb a kérdést ezeknek is eléjök kell terjeszteni. De ezen érdekelt területek birtokviszonya is rendezetlen s vita alatt áll., A miniszteriumtól — reményli — még ezen évben leg fog érkezni a várt intézkedés. — A kérdés eldöntésére ujabb értekezletet tart szükségesnek.

Kovács József előnyösnek véli az önálló társulatot; azonban kötelező nyilatkozatot ő sem tehet.

Az ügy előkészitése végett egy küldöttség alakitását inditványozza.

Kövesdy János ujabb értekezlet összehivását ajánlja.

Br. Vecsey József korábbi álláspontját, melyen a nyir vizek levezetését ő is ellenezte, ma már, midőn a haladás, a kormány és a törvény pressiójával állunk szemben, tarthatatlannak látja. Az autonom társulattá szervezkedés előnye mellett nyilatkozik.

Gr. Szapáry Gyula a vita eredményeként, a felszólalásokból következtetett hangulat után kimondja, hogy az értekezlet az önálló társulat alakitását kivánja. Azon községek, melyek a főcsatorna mentén, a B. társulathoz már hozá tartoznak, az uj érdekeltségből kihagyandók. Az uj értekezletre már mint alakuló közgyülésre hivatnak össze az érdekeltek.

---

közönség szellemi világának missionariusa, a ki csak az absolut szépet, az absolut jót hirdettesse szinészeivel. Bizony felkopnék az álla neki is, meg keservesen gyüjtött pénzére jogosan számitó tagjainak.

Hiába tehát az a nagyképü ellenségeskedés az operette, meg ikertestvére: a bohózat ellen. Vidéken meg épen teljes absurdum az operett cultus ellen küzdeni. Bár lehetne küzdeni a siker reményében, de a siker reménye nélkül esztelenség.

A vidéki közönség mindig uj dolgot akar, napról napra kiváncsiságát akarja magával vinni a szinházba. S a kiváncsiság magában érzékies tulajdonság, melyet csiklandozni az operette és efféle „mauvais genre“ a legalkalmasabb. És ha egy igazgató üzletileg boldogulni akar, vajjon számithat-e finom izlésü, intelligens részére a közönségnek, mely csak egy csöpp a tömeg tengerében? Nem számithat, hacsak nem ideálista tőkepénzes, vagy a kimerithetetlenségig subventionált, mint pl. a nemzeti szinház, vagy opera. Ezek szolgálhatják az ideált: az izlés tökélyére, a szellem haegeméniájára való törekvést. Ellenben a vidéki directornak minden segély-forrás hiányában a tömeg filléreire kell számitania, s miután szükségképen nem szellemi hanem merőben anyagi intentiókkal kell vezetnie üzleti könyveit, bizony a jó izlést, sőt sokszor a morált is faképnél hagyja. S ez százszor kellemetlenebb lehet olyan igazgatónak, ki talán müvelt, qualificált egyéniségének megtagadásával kénytelen a tömeg szolgálatába lépni.

De mit tegyen ily körülmények közt a szegény dráma?!

Sarah Bernard mondta a minap egy bécsi hirlapirónak: „A dráma ujabb időben rendkivül hanyatlik, nincsenek nagy dráma irók, kik hivatva volnának egyszersmind nagy szinészeket teremteni.“

Ime talán ezért is könnyebb az operett győzelme. Fogjuk rá; s legyen ez egyszersmind vigasz a rosz drámai szinészeknek.

Apropos: Dráma. Tegnap került szinre szinházunkban Rákosi Jenő „Magdolnája.“ Hamarjában valamit mondjunk ez érdekes darabról. Szerző müvét paraszt tragoediának nevezi, amiből azonban — mint mult alkalommal közölt ajánlásomban is emlitettem — egyátalán nem következik, hogy az iró tárgyával, alakjaival s ezeknek mesébe szőtt actiójával a nép naiv lelki világához akar férkőzni. Nem. Rákosi jól tudja azt, hogy a nép számára a szinpadról az eszményi tisztaságu morál követelményeképen csak is ennek egyedüli forrását: a poézist kell megcsergedeztetni. A dráma költő kezében tartja a Mózes-pálczát, mellyel a „népnek“ e csoda forrást: a tiszta poézist megnyithatja, szeliden csergő, holdsugarat hintáztató poézist, mely az egyszerü embernek képzelődését a naivság szüz tiszta bölcsőjében ringatja el, s a mely annak szivére, kedélyére lágy hullámok gyöngéd simogatásával borul. Rákosinak kezében van az a bizonyos csodatevő pálcza, hiszen valamikor egyik kezében ezzel, másik kezében Aesopussal lépett diadalmasan az — igéret földjére. És mamikor Rákosi Jenő Magdolnája megjelent szinpadunkon és a közönség rendkivüli testi és lelki megrázkódtatással, szóval mély és erős impressziók egymást kergető tömegével ment haza a szinházból, bizony sokan mondhatták, hogy Rákosi Jenő nem ezt igérte — Aesopusban. Természetes, hogy nem ezt. A mit Rákosi tehetsége igért Aesopusban, az ott van, ott culminál Endre és Johanna ban, mely szerintem egykor a magyar irodalom történetében Bánk bán után fog emlegettetni. Hogy Magdolna megirásával mi szándéka volt Rákosinak, az nyilvánvaló azok előtt, kik az ő hatalmas eredetiségét, rendkivüli individuális erejét, benne az öntudatos tehetség incarnatióját, szóval egy geniális elme merész — s mondjuk: néha tévelygő — szárnyalását ismerik és bámulják. — Rákosi Magdolnában a valóságos (s a legtöbbször igazságtalan) élet igazságos megfigyelését egy szinpadi productio tárgyaként közli velünk hiven, a tárgyból kifolyó borzalmassággal, szóval szertelen realizmussal, de — igazságosan. És ez utolsó szóban rejlik Rákosinak ad hoc drámairói intentiója és — mentsége egyaránt. Ő daczosan, mondhatnók: egy genie daczosságával igy szól: „Én ebben a darabomban megtagadom költői lelkemet, sőt phantaziámat is, ezekért adok cserében igazságot, de ezt sem mint költő szolgáltatom, hanem oda lököm a deszkákra az életet a maga feketeségében. Hazudtoljátok meg ezt, ha birjátok, én mosom kezemet.“ És nem birjátok! Ő se, te se, én se. Elmondottom már a mult alkalommal, de ismétlem most is e helyen, hogy Magdolna tragikumának mélyéből a való élet daemona vigyorog elő, mely befészkeli magát már a bölcsőbe és kergeti áldozatát a kárhozatba, halálba. És az élet nem ad mindig elég erőt az egyén küzdésére, elbukik az erényével, igazságával; s bár ezer poéta hirdesse ezer irott müben az erény diadalát, a való élet fő dön járó ridegséggel lépten nyomon megczáfolja a phantásia méhéből született és a dramaturgok által megkeresztelt költői igazság szolgáltatást.

Rákosi Magdolnája is ilyen czáfolat. Nem vitatom, hogy szinpadra vitele jogosult-e?

E czikk elején emlitve van, hogy minden genre jogosult, kivéve az unalmasat. Nos Rákosi Jenő Magdolnájára mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy unalmas. Soha, mióta szini referensek e szót: „érdekfeszitő“ használják, még annyira érdek nem feszült és feszittetett, mint tegnap.

Kvassay Jenő ajánlata folytán azonban abban állapodott meg az értekezlet, hogy az előleges árteri — s hozzájárulási költség — kimutatások sokszorosittatván, minden egyes 50 holdnál nagyobb birtok tulajdonoshoz, s a községekhez is megismerés végett megküldetik s minden érdekelt megkérdeztetik: akar-é önálló társulatot alakitani. Ha az igy előzetesen nyert nyilatkozatokból a társulattá alakuláshoz a többség biztositottnak látszik, — az alakuló közgyülés azonnal összehivatik.

Némi vita után, melyet Acsád község képviselője a hozzájárulási kulcs megállapitása miatt provokált, az értekezlet véget ért.

Napi hirek.

— **Az első bál**, a mint már többször megirtuk, f. hó 19-én Erzsébet napján lesz a debr. fiók veres kereszt egylet javára. A bálra, melyre igen nagy előkészületek folynak, — páholyokat előjegyezhetni Zádor Lajos ur kereskedésében.

— **Eljegyzés.** Vértessy Mór b.-tordai lelkész Vértessy István tanácsnok fia f. hó 8-án váltott jegyet Szepes Bélán, az ottani lelkész Weber Sámuel országosan ismert tudományos férfiunak szép és müvel leányával Mariskával.

— **Nagy Pál emlékére.** Boldogult Nagy Pál tanár siremlékére ujabban adakoztak: Bekény Péter ur 5 frtot, Király Ernő kézmárki gymn. tanuló 1 frtot, a főiskolai hittanhallgatók 11 frt 18 krt, Berger Henrik ur 5 frtot. Fogadják érte hálás köszönetünket. A gymn. igazgatóság.

— **Uj beszélykötet.** A „Debreczeni Ellenőr“ könykiadóhivatala előfizetési felhivást hirdet Molnár László szintársulatunk irodalommal is foglalkozó tagjának „Egy kis város krónikája“ czim alatt — megjelenő elbeszéléseire. A felhivás igy szól: Molnár László évek óta egyik szorgalmas és tehetséges müvelője az elbeszélő irodalomnak s elbeszéléeei egymásután jelentek meg a „Budapesti Hirlap“ és „Ország Világ“-ban, mind oly egyszerü igaz hangon irva, melyek mélt án ébresztették fel az irodalmi világ és a nagy közönség érdeklődését a fiatal iró folytonosan izmosodó tehetsége iránt. Ez bátoritotta kiadóhivatalunkat, hogy Molnár László munkáiból egy kötetet rendezzen sajtó alá, s bizonynyal érdemes szolgálatot vélünk cselekedni az ujabb elbeszélő irodalomnak, az olvasó közönségnek s első sorban a fiatal iró tisztelőinek és barátainak. A kötet 10—11 ivnyi terjedelemben, diszes kiállitásban, pár héttel a gyüjtő ivek beérkezése után fog megjelenni. Előfizetési ára 1 frt. Az előfizetési pénzek és gyüjtőivek legkésőbb f. é. december hó 15-ig a kiadóhivatalba Debreczenbe küldendők. Gyüjtőknek tiz előfizető után egy tiszteletpéldánynyal szolgálunk. — Debreczen, 1888. november hó. Tisztelettel a „Debreczeni Ellenőr“ kiadóhivatala.

— **Esti tanfolyam.** A kereskedő ifjak önképző egyesületének tagjai, kik az esti szaktanfolyam hallgatásában részt venni óhajtanak, holnap azaz vasárnap d. u. 2 órakor az egyesület helyiségében értekezletre megjelenni felkéretnek.

— **Tanyaégés.** Mint a délutáni órákban értesültünk, a Ménes András ebesi tanyája ég. Tüzoltóink a helyszinére kimentek. Részleteket legközelebb.

— **B.-Ujvárosról** több ottani tekintélyes polgár nevében nagy és őszinte sajnálattal értesitik lapunkat azon jelentékeny veszteségről, mely B.-Ujváros társadalmi életét Czájlik György gyógyszerész eltávozása folytán éri. A fiatal gyógyszerész, ki testvéröcsese Czáljik Istvánnak, a debreczeni gazdasági földmives iskola intéző tanárának, alig pár éve telepedett meg a szomszédos Ujváros, a hol — mint levelezőnk irja — e rövid idő alatt a közügyek iránti meleg és áldozatkész érdeklődése folytán nagy népszerüségre emelkedett s nem volt társadalmi mozgalom, intézmény, melynek éléről Czájlik György elmaradott volna. A takarékpénztár vezérigazgatójává választotta, a Casinónak és az ottani szabadelvü pártnak elnöke volt; a legközelebbi képviselő választásnál, mint helyettes elnök müködött, sőt nevét mint képviselő jelöltet is kezdették emlegetni. Távozása, gyógyszertárát eladván, érzékeny csapás lesz B. Ujvárosra nézve, melynek társas élete amugy sem valami élénk, s ez most, hogy a derék fiatal gyógyszerész, megszünik annak éltetője lenni, bizonyára tespedésnek indul. A szomoru előjel már is mutatkozik: a Casinó kimondotta felosztását. Czájlik Györgyöt Debreczenben is sokan ösmerték s igy eltávozásának hire itt is sajnálkozást fog kelteni.

— **A debr. függetlenségi párt** f. hó 24-én este nyolcz órakor táncz vigalmat rendez a saját pénztára javára. A vigalom szinhelye lesz ezuttal is a „Korona“ vendéglő, a belépti dij pedig 1 frtban van megállapitva. A talp alá valót pedig a Zsiga Józsi jól szervezett zenekara fogja huzni.

— **A nyiregyházai nagy fogadó** szerdán leégett. A szálló a város tulajdonát képezi. Azt gyanitják, hogy az épület gyujtogatásnak esett áldozatul. A fogadó leégése, ha eltekintünk is a kártól, melyet okozott, magára az ifjuságra különösen érzékeny csapás, mert a városnak e fogadóban volt a legnagyobb terme, its szokták megtartani a farsang mulatságait s igy azok az iden alig lesznek olyan népesek és vidámak Nyiregyházán mint a minők az előző években lenni szoktak. A mi vigasztalásul szolgálhat, hogy a fogadó ugyancsak csuf egy épület volt s hogy az uj gymnasium tornacsarnokában is nagyon jól lehet táncolni.

— **„Szuronyt le!“** A tisztelet megadására és a biztonságra kirendelt őrtálló katonák eddig szolgálattételük ideje alatt „szuronyos“ fegyverrel álltak őrt. Három nap óta azonban ez megváltozott, csak csupasz fegyverrel vonulnak fel. E változást egy bécsi lap szerint a közös hadügyminiszterium ama legujabb rendelete eszközölte, a melyben a „szurony feltüzését“ a legkivételesebb alkalmakkor tartja megengedhetőnek, nehogy idő előtt elkopjék és a puska csöve a gyakori le- és feltüzés által kárt szenvedjen; ennek értelmében az őrségek szurony nélkül állnak állomásaikon. Csakis, ha rendkivüli viszonyok okvetlenül szükségessé teszik, rendelhetik el katonai helyparancsnokok a szurony feltüzését. Az ütközeti és tábori szolgálati gyakorlatoknál is csak nagyon occupált terepen, a hol az ellenség által való meglepetés lehetséges, a lovassággal való összeütközésnél s végül a gyalogság ellen irányuló rohamnál szabad feltüzni a szuronyt. A tábori őrség őrszemei csak éjjel és ködben állhatnak szuronyosan. Ezen rendelettel egyideüleg meghagyta a közös hadügyminiszter, hogy a fegyver kimélése végett e fegyverfogások: „Szuronyt fel“, „szuronyt le!“ a szakaszokban mint gyakorlatok mellőzendők, elég, ha az ujoncokat a külön betanitásnál oktatják erre. Egyes katonáknak, valamint szakaszoknak, ha meneteli felszereléssel vonulnak ki, a fegyverrel való tisztelgést mellőzniök kell és csakis, mint eddig az altisztek fejvetéssel tisztelegnek. A „tiszteleg“ a nem meneteli felszerelésben levő őröknél vagy szakaszoknál akkép teljesitendő, hogy a fegyvert, nem mint eddig, balmellükhöz, hanem testük középvonala elé helyezzék.

— **Hegedükészités Debreczenben.** Körülbelől egy éve már, hogy Ferenczi Sándor fiatal hegedükészitő mester városunkba költözött a fővárosból, s itt müvészetének annyira jó hirnevet szerzett, hogy az ország minden részéről érkeznek hozzá megrendelések. Feljegyzésre méltónak tartjuk, hogy a fiatal mester a napokban Zágrábból kapott egy nagyértékü stradivári hegedüt, kijavitás czéljából. Az ily nagyfoku bizalom legjobban ajánlja a debreczeni ifju hegedükészitő mühelyét. Lakik Piacz utcza 2084 sz.

— **A Turai Farkas mosó- és ruhatisztító** intézetének sikerült a debreczeni közönség pártfogását oly mértékben kiérdemelni, hogy arra az intézet büszke lehet. A közönség im már azon helyzetben van, hogy legfinomabb fehérnemüit és függönyeit sem kénytelen többé drága áron Budapestre és Bécsbe küldeni fel tisztitás végett. Ezt ugyanugy, de olcsóbban ide haza is eszközöltethetni.

— **Zeneestély.** A Magyari testvérek zenekara holnap este a „Bika“ éttermében játszik.

A magyar antiszemita.

Egy öreg erdélyi főur, a ki már évtizedek óta nem mozdul ki a kastélyból (nem ereszti a szükebb patriotizmus, meg a köszvény), 1883. tavaszán ki szól a kocsishoz:

— Fogj be Pista, megyünk! . . .

Megyünk, de hát hová? Elbámult a kocsis rettenetesképpen. Csóválta a fejét, de azért csak mégis előhuzta az udvar közepére a veszekedett Mária Terézia korabeli cséza. Kikereste a lószerszámot valahol a padláson. (Biz azon már a tyukok háltak.)

Az egész falu elbámult a kihuzott hintó láttára, de legjobban bámult a két pókoslábu ló, hogy hát mi az ördögnek kötözi őket a kocsis az elé a bárka elé? Csak tán nem akarja, hogy ők azt huzzák?

Jelentették kis vártatva a grófnak:

— A kocsi előállott, nagyságos uram! (Mert nem afféle méltóságos grót.)

Fölüit az ősz, beteges főur és parancsolta:

— Hajts a Pestre induló vonathoz!

— Hm! Pestre megy a gróf? Fölfordult a világ! Vajjon mi történhetik Pesten?

Nemsokára kisült.

Az öreg gróf a főrendiház ülésére sietett. Arra a bizonyos ülésre. És ott leszavazott a zsidóházasság ellen.

Elmenydörögte a maga nem jét, azt is megmondhatom, hogy hol. A „B.“ betüben, a Bánffyak között, s azzal ujra viszautazott Erdélybe.

Lett is becsülete azóta odahaza. A zsidók remegve emlegették nevét, az antiszemiták pedig büszkén.

— Bánffy gróf tehát antiszemita, — bravó!

Ennek jó lesz hasznát venni. De az a furcsa, hogy ez nem az antiszemitáknak jutott eszébe, hanem a zsidóknak.

Van ugyanis a grófnak egy zsidó árendása az egyik községben, a ki ötven esztendő óta háromszáz forintért birja a regálét.

Ötven év óta megvátozott minden; sokféle kormány tünt le, tünt föl, kilenczer fordult a világ fenekestől, a pénz értéke fölszállt meg leszállt, a regálé értéke emelkedett, de az árendaösszeg nem változott.

Az öreg Áron most is háromszáz forintot fizet, mint fiatal korában.

Hát erre a regálére vetették szemüket a zsidók.

Három négy zsidó találkozott, a ki nyolczszáz, kilenczszáz, egyik pláne ezer frt, árendát igért. Egy keresztény ember is beállt zsidónak s gondolván, hogy a kereszténységnek most hasznát veheti, ő csak hatszáz forintot igért az árendáért.

Most hát majd elválik, mennyire antiszemita a Bánffy gróf.

Bánffy gróf elolvasván az offerteket, következő monológot tartotta:

A koresmát kérik. Többet igérnek érte. Ezer forint szép pénz. Hogy — azt mondja ez a levél — az öreg Áron már ötven éve bérli potom áron. Az ám, csakugyan ötven esztendő . . . Bizony ötven! Hogy elfolynak az évek! Nekem ugyan eszembe sem jutott volna. Szegény Aron ötven évig mérte már azt a hitvány lőréjét. A gólyától is sok ha egy egész napon áll féllábon. Bizony isten illő dolog volna már tenni, valamit az öregért.

Hej audiat! (A titkár belép.)

— Irja meg, amice, annak az Áron zsidónak, hogy a regále árendáját leszállitom ezentul százötven forintra.

Ilyenek azok a magyar antiszemiták.

— **Holnap, vasárnap, Vilmos Lajos sörcsarnokában, bajor sör és udvari sör csapoltatik. Villásreggelire korhely leves és bécsi virstli. Estelire kitünő házi kolbászés Rostbeauf. Zene: Rácz Károly.**

Szinház.

„Szép Heléna“ került szinre csütörtökön elég szép számu közönség előtt; a bájos dallamu operette még mindig nem vesztette el vonzerejét, más részről azt, hogy a közönség érdeklődött Kopácsy Juliska Szép Helénája iránt, ki a multkor mint Erdélyi Marietta partnerje Páris szerepében már oly szép sikert mutatott fel. Az előadás a sikerültek közé tartozott, s annyival inkább jobb volt a multkorinál, mert Szép Helénában a hang, mint az alaknak igazán megfelelő szép Helénát kaptunk. Kopácsy Juliska énekében sok izlésről tett tanuságot, s ügyes játékával is bebizonyitotta, hogy tisztában van feladatával. Egyes jelenetekben kivált annyi kedvességet fejtett ki, hogy egy kész müvésznőnek is oda illett volna.

Mozdulatai is kezdik már elveszteni azt a feszességet, mely eddig gyakran észrevehető volt, s ha igy halad, nem sokára határozott kedvencze lesz a közönségnek. Párist Valentin énekelte Nagy terjedelmü hangja ez este szépen csengett. Ellinger pompásan játszotta a kis Orestest, Püspökinek pedig Calchas-át illeti feltétlen elismerés. Jók voltak Rónaszéki, Locsarekné, Andorffy, Hegyesi is, mig a két Ajax mostis kiritt a jó ensemble keretéből. A csoportos jelenetek jól voltak rendezve, s általában nem lehet más kifogásunk, mint azon sajnálkozni, hogy nehány kedves ének partit kihagytak.

A „Magdolna“ tegnapi előadásáról szólva megemlitjük, hogy magával a darabbal tárczánkban foglalkozik a „Pro domo“ irója. A mi a az előadást illeti az egyike volt a legjobbaknak. Az előadók minden igyekezetüket latba vetették s teljes sikert értek el. Főleg a czimszerepet játszó Békéssy kisasszony hozzá méltó ambitióval aknázta ki a hatásos, fárasztó szerep minden nevezetesebb momentumát. Mellette a legnagyobb dicséret Molnár Lászlót illeti. Gyömbér Laczit játszta nagy erővel, s sok érzéssel. Alakja, hangja, értelmezése mind megfelelők voltak és lelkesült tapsokra ragadták a közönséget. Rónaszéky a Siskó szeretetre méltó alakját tette még szeretetreméltóbbá.

A többi szereplők is mind, Lászinéé Vedress, Péchy hozzá járultak a sikerhez, mely a közönség előtt nagyban emelte a társulat müvészi nivóját Közönség szép számmal volt.

Törvènyszèk.

Szabadalom-sértések. A The Singer Manufacturing Company New-York, Neidlinger G. prágai főügynöksége által (Graben 23) tett feljelentésére — képviselve Dr. Taussig Siegfried ügyvéd által Prágában, — f. évi jul. 3-án egy prágai varrógép kereskedőnél házkutatás tartatott a Singer társ. New Yorkban, és főügynöke Neidlinger G. ur. cs. k. szabadalmit sértő utánzott karikahajós varrógépek után s ennek következtében Seidel & Naumann dresdai czégtől confiscáltatott is egy varrógép, mely a megesketett szakértők itélete szerint, legnagyobb részben mint a Singer társ. gépeinek utána csinált, illetőleg utánzottnak bizonyult be. F. évi szept. 4-én tartatott meg e tárgyban Prága város törvényhatósága által a végtárgyalás, a melynél Neidlinger G. előterjesztésére a következő itélet hozatott: „A vádlott az által, hogy ő a The Singer Manufacturing Companynak New-Yorkban és Neidlinger G. urnak szabadalmazztt varrógépe egy utánzott példányát Seidel & Naumann dresdai czégtől, tehát a külföldről ismét eladásra behozatott, a nevezett szabadalmakat megsértette, illetőleg a szabadalomtörvény 38 §-a lit. b. ellen vétett és ezen áthágás miatt a szabadalomtörvény 39 § a értelmében 50 frt pénzbirságra a prágai szegények alapja javára itéltetett.“ Ebből kitünik, hogy még mindig vannak gyárosok, kik saját tehetségük hiányában a gyakran sok időveszteséggel és jelentékeny pénzáldozattal járó mások találmányait magukévá teszik és saját hasznukra kizsákmányolják. Senkisem fogja kétségbe vonni, hogy ez rendkivül egyszerü és olcsó, de épugy megvetendő, mások szellemi tulajdonával visszaélni; különben ez varrógépszakmában már mintegy szokássá válni látszott. A magyar osztrák varrógép kereskedőknek ennélfogva tanácsolható, hogy a külföldön teendő rendelményeikkel előrelátók legyenek, nehogy ők is ugy járjanak, mint a prágai collégájuk, a ki a tulajdonképeni áthágók t. i. Seidel & Naumann urak helyett, kik ovatosságból utánzott karikahajós varrógépeikről Ausztriában és Magyarországban saját raktárt nem tartanak, s igy magukat határukon tul a magyar és osztrák szabadalmi hatóságok előtt biztonságban érzik, a birságot fizethette.

Apróságok.

Ez is hivatal. Tetten érték a czigányt a ludlopáson s a törvényszék a rendes büntetésen fölül hivatalvesztésre is itélte.

— Ezt az utolsó paragrafust engedjék el a nasságos urak. — sopánkodik a more — miből fogom ellátni gyermekeimet, ha nem lehetek többé koldusbiró?

*

Ámor számlája. Egy Landel nevü párisi fiatal ember szeretett volna a házasság kikötőjébe evezni, minthogy azonban ismeretségei nem voltak házasságközvetitőhöz fordult. Ez a férj-jelöltnek több pártit ajánlott, a melyek azonban ugy látszik nem tetszettek neki, mert szakitott a házasság közvetitővel a nélkül, hogy valamiképen kárpótolta volna őt fáradságáért. Pörre került a dolog, s a házasság közvetitő a következő számlát nyujtotta be: 1. A Landel ur nejének alkalmas leány koráról, állásáról, képzettségéről és jelleméről való gondolkozás és megtontolás háromszor hat frankjával 18 frank. — 2. Giboreau urnál, egy eladóleány atyjánál, Landel ur érdekében való közbenjárás, a mely eredmény nélkül maradt, mert Landel a leányt nagyon szépnek, de nem elég gazdagnak találta, a mi nem az én hibám: 20 frank. 3, Levélváltás S. kisasszonynyal, egy gazdag aranymives leányával, a mely levélváltás abban maradt, mert Landel ur nem j lent meg az első légyotton: 12 frank. 4. S. kisasszony kocsiköltsége, a mit a kisasszony rajtam megvett, mert Landel az első légyotton nem jelent meg: 6 frank. 5. Egy hosszu levél, a melyet még azon este irtam Landel urnak, hogy szemrehányjam udvariatlanságát: 3 frank. Összesen 59 frank. A törvényszék Landel urat a követelt költségek megtéritésére itélte.

*

Párbeszéd.

— Mi különbség van öszszel a természet és a természet fia között?

— Öszszel a természet levetkezik, a természet fia pedig a Khónhoz megy felöltözni.

DEBRECZENI SZINHÁZ.

Holnap, vasárnap, 1888. november 11-én,

páros bérletben:

Nebántsvirág.

Franczia operette.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos:
Vértesi Arnold.
Főmunkatárs: **Karczag Vilmos.**

Ganczseidene bedruckte Foulards von fl. 1.20 bis fl. 3.90 per Meter versendet roben- und stükweise zollfrei das **Fabrik Depot G. Henneberg** (k. k. Hoflief.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

Legfinomabb
RUMOT,
kitünő zamatu Pecco, Mandarin és császárkeverék
TEÁT
franczia és belhoni
tea süteményt
DÉLI GYÜMÖLCSÖT,
szepességi és stockeraui **főzeléket.**
Finomitott
salon petroleumot,
ugyszinte mindenféle füszerárut
jutányos árban ajánl
Kun József
előbb
STENCZINGER KÁROLY.

Jó vastag ès száraz

VARGAFA

az erdőről

házhoz szállitva

13 forintèrt

kapható

Szégál Zsigmondnál

Nagyuj-utcza 1687. sz.

Megrendelhető

Scheppel Mihály

ur szivartőzsdéjében is a városháza épületében.

Arany érem Pécs 1888.

Félszázad óta kitünőnek elismerve

Dr. Sihulszki-féle

Arczkenőcs és mosdóviz

Ezen készitmények ajánló levelét, azoknak félszázad óta mindenütt elterjedt világhirök és bámulatos hatásuk képezi. Legbámulatosabb sikerrel használtatnak bibires, szeplő és májfoltok, forróság vagy fagy által keletkezett pirosság s a bőr minden tisztátalansága ellen.

Egy nagy tégely ára 70 kr., egy kis tégely 35 kr.

Egy nagy üveg mosdóviz 1 ft, egy kis üveg 50 kr

Joliessante-Puder

(fehér, rózsa vagy sárgás).

Kiváló finomsága miatt legjobban ajánlható; az arczbőrnek kellemes szint ad és láthatatlanul tapad.

Egy nagy doboz ára 80 kr., egy kis doboz 50 kr.

Joliessante-Fogpor

legegészségesebb fogpor a fogak tisztitására, odvasodásuk és büződés megóvására kitünő, a foghusra legjótékonyabb hatásu.

Egy doboz ára 50 kr.

Joliessante-Créme

bőrfinomitó és ssépitő szer.

Kitünő hatásu a bőr finomitáa s szépsége előmozditására, pattanások, kiütések elüzésére.

Egy üveg ára 1 frt 55 kr.

Kapható

MOLNÁR LIPÓT

gyógyszerésznél mint kézzitőnél Kassán.

DEBRECZENBEN Dr. ROTHSCHNEK V. EMIL gyógytárában.

(Telefon hálózat 5-ik szám.)

ESTI SZAKTANFOLYAM

rendeztetik a debreczeni kereskedelmi akadémiánál,

melynek kötelezett tantárgyai

kereskedelmi könyvvitel, kereskedelmi számtan, kereskedelemisme és levelezés.

A heti 8 órával május hó végéig tartó szaktanfolyam dija 20 frt; azok, kik a kereskedelmi ifjusági egyesületének tagjai csak 15 frt tandijat fizetnek.

Beiratások folynak. Az előadások kezdődnek f. hó 14-én 8 órakor.

az igazgatóság.

Győri Ignácz

Debreczen

főtér csapóutcza szeglet a „Bikával“ szemben

Ajánl

legjutányosabb árak mellett

Női és gyermek muffokat és sipkákat.

Pirszén (Coaks)

ugyszinte

kőszenet fütésre és kovácsok

részére legjobb minőségben házhoz szállitva ajánl jutányos áron

a légszeszgyár igazgatósága

DEBRECZENBEN.

Megrendeléseket részünkre elfogad **KONDOR L.** üzlete czegléd utcza

---

Csakis ezen védjegygyel valódi.

Dr. Lieber tanár

ideg-erősitő gyógyitala

makacs **ideg bántalmak** tartós gyógyitására, különösen: sápkór, gyöngeségi állapotok, fejfájás, fejköszvény, szivdobogás, gyomorbaj stb. — Minden bővebbet elmond a **minden üveghez** mellékelt körlevél. Ára: **utánvét**, vagy a pénz előleges beküldése mellett $1^1/_2$, 3 és 5 márka.

Főraktár: **Schulz M.**, Hannover, Escherstr. Raktár: **Debreczenben**: Dr. Rothschnek gyógyszertára. **Nyiregyházán** Korányi Imre és Dr. Rácz György gyógyszertáraikban. **Miskolczon** Szabó Gyula és Dr. Hercz M. nél.

Maggi's BUILLON KIVONATA

leves-tábla huslével,

husliszt hüvelyes veteményből

elösmert **legjobbak és legolcsóbbak.**

Egy kávéskanálnyi e kivonatból, egy csésze forró vizbe öntve, azonnal minden más pótlék nélkül kiváló erős és jóizü huslevest ad.

Kapható a delicatesz, füszer és füszeráru üzletekben.

Főraktár: Wien, I. Jasomirttgostrasse 6.

Raktàr Debreczenben

GERÉBY FÜLÖPNÉL.

VAN HOUTEN-fèle CACAO

LEGJOBBNAK van elismerve és LEGOLCSÓBB a használatban.

Kapható a **jobb** gyógyszertárakban, gyógyfükereskedésekben, csemege- és füszerkereskedésekben s czukrázdákban bádogszelenczékben $^1/_2$: $^1/_4$ és $^1/_8$ kilo tiszta sulytartalommal.

Kapható Debreczenben: Geréby Fülöp és Csanak József uraknál.

Szálloda megnyitás!

Van szerencsém a n. é. közöuségnek tudomására hozni, hogy egészen ujonnan berendezett és a legujabb kor igényeinek megfelelően átalakitott

„Korona“ Szállodámat

folyó évi november hó 15-én, egy helybeli elsőrendű **népzenekarnak** közreműködése mellett megnyitom.

Kitünő **ételek** és **italokról**

valamint pontos **kiszolgálatró**l, úgy a megnyitáskor mint mindig **állandóan gondoskodva lesz.**

Az utazó közönségnek különösen figyelmébe ajánlom fényesen

berendezett szalonjaimat, vendégszobáimat,

éttermemet, kávéházamat kitünő tekeasztalokkal, bel- és külföldi ujságokkal. Szóval mindenben arra törekedtem, hogy az utazó közönség nálam minél több szórakozást és minél nagyobb kényelmet találjon.

Naponta **friss villás reggeli,** fris csapolásu **kőbányai hordó** és **pilseni palaczk ser.**

Minél tömegesebb látogatást és szives pártfogást kér.

Debreczen, 1888. november hó.

kiváló tisztelettel:

Pattermann Vincze,

szállodás.

Pénzkölcsönt

közvetitek önálló, elfogadható társadalmi állásban levő egyének részére u. m.: **iparosok, kereskedők, hivatalnokok, katonatisztek, magánzók, birtokosoknak** stb., ugyszintén hölgyeknek is módhoz képest **50 frttól 1000 frig,** mint magán **személyhitel,** könnyü havi vagy három havi törlesztésre, 6%-os kamat mellett.

ingatlanok betáblázására

1000 frtól 1 negyed millióig, tetszés szerinti amortizáczióra, esetleg amortizáczió nélkül. Konvertálások (átiratások) kölcsönügyletek, hitelmüveletek előnyösen eszközöltetnek. Megbizások discrét és pontosan teljesittetnek. Bővebbet:

STEINER G. A. Budapest,

Gróf Károlyi utcza 12.

Levélbeli megkeresésekhez 3 drb. válaszjegy csatolandó.

Alapittatott 1858-ban.

WALSER FERENCZ

első magyar gèp- és tüzoltószerek gyàra harang ès èrczöntödéje

BUDAPESTEN ROTTENBILLER-UTCZA 66.

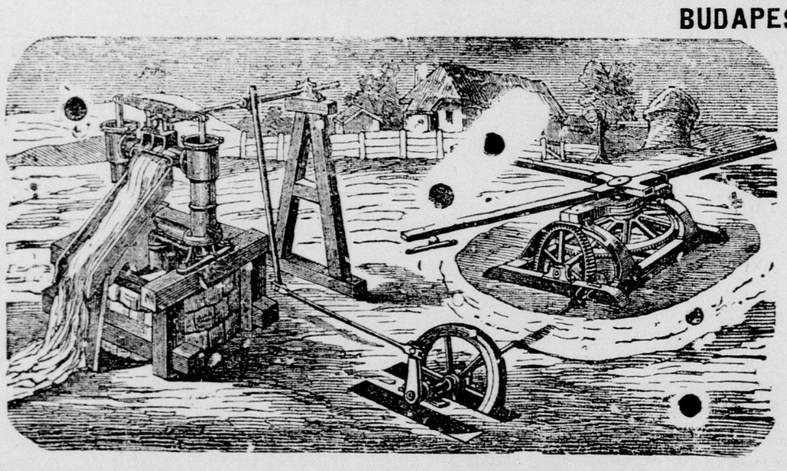

Ajánlja gyártmányát mint **magyar különlegességet**

kutakban és mindennemü szivattyukban

Elvállal **teljes vizvezetékek** berendezését **városok, földbirtokosok és magánzók** részére, modern technicai alapon és kedvező feltételek mellett, ajánlkozik

KÖZ és MAGÁN FÜRDŐK

felszerelésére

szagmentes ürszèkek

felállitására s minden vizmüvi munka gyors és pontos kivitelére.

Képes árlapok, és részletes költségtervezetek kivánatra dijmenten küldetnek.

EGYETLEN BELFÖLDI SZIVATTYU GYÁR.

Debreczen, 1888. Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr“ könyvnyomdájában Széchényi utcza SIMON-ház.